

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.092.3

Hely

Teleki-tér

Idő

1930

Személy

Szerző: -Cs. -S.

Cím: Megváltozott a Teleki-tér képe.

Forrás: Ujság

Bp. (Hely)

1930. X. 19. (Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Megváltozott a Teleki-tér képe: „nepperek”, ószeresek, zsbárusok, kubikosok, és lakásnélküli családok menhelye lett

A pesti nyomor és kétségbeesés sorsfalat állnak

A Teleki-térről már sokat írtak az ujságok. A Teleki-tér úgy él az emberek köztudatában, hogy az egy nagy ócska-piac, ahol az emberek adnak-vesznek, mindent a világon, ami csak elképzelhető, úgy, mint akár Párisban, Berlinben, vagy Bécsben. Ilyen volt a Teleki-tér. Ha ma kimegy valaki a Teleki-térre, olyan, aki nem szokott odajárni, meglepődik. A Teleki-tér ma már nemcsak ócskapiac. Nemcsak ingóságokat árulnak ott, hanem *members* is. A Teleki-téren ma már nemcsak árusítás, csere-bere folyik, hanem már idekerülnek azok is, akiknek nincs munkájuk, nincs jövedelmük és nincs lakásuk. Itt koldulnak, itt ácsorognak és itt alszanak. A Teleki-tér ma: Budapest sűrített szegénysége. Ez itt a tömör nyomor...

A nyomor is klasszifikál. Itt is klassziszokba vannak osztva az emberek. Három rendet különböztetnek meg. Kezdjük a legelső rendnél.

A nepperek

A Teleki-térnek a Magdolna-utca és a Népszínház-utca közötti részén, a Fiumei-ut mentén, reggel hét órától este hatig, sőt szombatonként este hétig egy alig ötvenméteres sávon, hatszáz-egyszáz ember álldogál: egyrészt sorfalat, másrészt pedig a sorfal között és hullámrzik ide-oda. Itt adnak és vesznek a világon mindent. Mindenki eladó és mindenki vásárló. A pesti

argot *neppereknek* nevezi őket. Engedély nélküli árusok, akik saját holmijaikat hozzák ide piacra. Helypénzt nem fizetnek, hiszen a helypénz negyven fillér lenne és soknak nincs ilyen nagy „értékű” árukészlete sem.

Sült halat, szénnyes inget, tizfilléres noteszt, szájkosarat, szvettert, varróút, szakadt mel-lényt, tornacipőt, régi lizezerkoronást és haj-sütővasat, tajtekipipát, ócska kártyát, sült tököt, harmonikát, női kalapot, üveget, kötelet, krumplipogácsát, rádiólámpát, hegedűt, palacsintát, női ruhát, nadrágtartót, harisnyakötőt és pörkölt mandulát... Mindent, mindent a világon lehet itt kapni.

Az árusok? Tízéves gyerektől hetvenéves öregemberig minden koru és mindkét nembeli vevő és vásárló akad itt. Alkuszna órákhosszat, husz-harminc filléres differenciáért. Az öt-pengős téli-kabátal való üzlet nem sikerül, mert az eladó nem enged ötven fillért, a vevőnek pedig nincs több pénze 4 és fél pengőnél.

Az egyik helyen meleg ujjast kínálnak, ami megtetszik egy anyóknak.

— Hogy adja, lelkem? — kérdezi.

— Sehogysém magának, — válaszol az árusító, egy tizennyolc esztendő körüli fiatalember. — Nincs magának két pengője egy ilyen finom darabért.

Térmézetesen *veszekedés* is van. Ötvenfilléres nadrágtartóért husz fillért kínál egy legény, mire

a haragos menyecske rákiáltott:

— Van bőr a pofáján ezt drágállani?

— En vevő vagyok, maga eladó. Magác az áru, enyém a pénz. Ha nem tetszik, pukkadjon meg...

— Pukkadjon meg a... — de tovább nem folytathatta, mert feltűnik a közelében Pettendy Sándor detektív-felügyelő, aki nyolc detektív-jével együtt vigyáz a Teleki-tér rendjére.

— Hiszen ha csak a saját dolgaikat árusítanak itt az emberek, nem lenne semmi baj — mondja. — De renkiül sok itt a tolvaj család és albérlő, akik gazdájukat, illetve főbérőjüket lopják meg és ide hozzák eladni a nepperek közé. Nincs olyan nap, hogy öt-hat tolvajt elő ne állítsunk a VIII. kerületi kapitányságra, ahová a Teleki-tér közrendészetiileg tartozik...

Az ószeresek „rendje”

A második rend az ószeresek rendje. Ezek abban különböznek az előbbiektől és erre rendkívül büszkék is, hogy nekik *iparuk* van. Ez állat az iparigazolványt kell természetesen érteni. Kocsikon járnak sorra délelőttönként a várost, leginkább a külső részeket és az itt össze-vásárolt holmit *kifisztogatják, rendbehozzák, úgy ahogy és délutánoként földállnak kocsijaikkal szép sorjában és a délelőtti szénnyes, piszkos kocsik fényes kirakatként díszlegnek a nepperek mögötti sorban.*

Itt már nem kínálnak olyan hangosan és nem is olyan erőszakosan. Büszkék a portékáikra és „az uraságtól levelet” holmikkak van is keletjük. Nem is alkuszna olyan bátran a vevők, *valahogy respektálják az üzlethelyiség-et.* Az ószeresek természetesen helypénzt is fizetnek. Ugyancsak ószeresek vannak a Teleki-térnek

fedett csarnokában is, itt azonban a földre helyezik el holmijaikat.

Igen érdekes, hogy csaknem mindenütt *tulnyomóan löbbelít árusítanak, csizmát, női cipőt, hócipőt, sárcipőt, bakancsot, sőt még finom és valamikor bizonyára elegáns bálókát látott se lyemcipellőcskék is családra kerülnek.* Az igaz, hogy az utóbbiaknak van a legkevésbé keletjük és már három pengőért nagyon csinos, rózsaszínű atlaszcipőt lehet vásárolni, míg ezzel szem-

ben a durva szőgesbakancs ára *hat-hét pengőre* is felmegy.

— Régebben bent a csarnokban csak a kétszázötven standra adtak ki negyvenfilléres napijegyet, ma azonban ötszáz ember is árusít — mondotta a város helypénzszedője. — Az emberek pontosan fizetnek, de kell is nekik, mert nekinek nincs odatűzve a mellére a rózsaszínű helypénzcédula, atól kerülhetetlenül behajtkák a negyven fillért.

— Itt a csarnokban — mondja viszont a detektív — *sűrűbb a zsebtolvajlás, mint kint a nepperek között, vagy a külső ószereseknél.* Bizonyára azért, mert ott nincs mit a zsebből ellopni. Néhány fillérért nem érdemes lopásra vetemedni. De itt bent sokan nagy tételben vásárolnak és a tömött erszény sem ritka. Innen kerül ki ugyanis sok olyan áru, amelyet bent a városban a fényes üzletekben, mint zálogházból kiváltott tárgyakat árusítanak.

A zsbárusok osztálya

Harmadik rend a zsbárusok rendje. Ezek a Teleki-térrel ellepő bódékban árusítanak. *Összesen hatvan bódé van és mindegyikben négy-öt árus foglal helyet úgy, hogy körülbelül kétszázötven-háromszáz zsbárusa van a Teleki-térnek.* Régebben ezek is ócska holmival kereskedtek, de mostanában javarész „partiarukat” árusít, másrészt pedig olcsó és selejtes árut készített magának kisiparosokakl vagy háziipirként.

— Nem megy ez az üzlet már — mondotta az egyik árus —, mert nincs a szegényebb néposztálynak pénze és aki nagynehezen vásárlásra szánná el magát, azt *elcsipik a Népszínház-utcai kereskedők, akik szintén ugyanolyan olcsón árusítanak, mint mi, mert ugyanaz a beszerzési forrásuk is.*

E három „gazdag” renden kívül van a Teleki-térnek még egy állandó rétege. Ezek az oly sokszor megírt *kubikosok.* Még talán sohasem voltak annyian a Fiumei-ut mentén egy táborba verődve, mint most. *Körülbelül ötszáz talliga sorakozik katonás rendben, mellettük mezőtűri, jázszentandrás, szolnoki és szentesi, valamint szentesvidéki kubikosok, téglavetők.* Van olyan is közöttük, aki már két esztendeje a fővárosban

tartózkodik. Itt el egész napon át. El sem mozdul. *Schol semmit sem vásárol.* Mindent az „anyjuk” küld fel, ha egy számszéd is rászánja magát a pesti utra. *Lebbencsleves, paprikás-*

krumpli és „oreg” kása az edetük hónapján. Nagy ritkán, ha dobányra költenek, ezt is csak olyankor, ha az otthonról hozott híres jász-szentandrászi szüzdohány elfogy.

A kubikosok

Itt alszanak a bódék ereszei alatt. Telenyáron. Harmincfokos hidegben is és a hidegtől a jó vastag báránybőr-bunda védi meg őket.

— Most volt egy kis munkám — beszél az egyik kubikos. — Két napig dolgoztam a *társadalmi toronyát* (a Társadalombiztosító tornyát érti alatta). De nagyon becsapódtunk, mert tizenötünket vitt oda Kis Szabó János, a bandavezér és úgy volt, hogy köbméterenként egy pengőt fizetnek. De azt nem mondták, hogy „betonyos” meg „küveses” a talaj úgy, hogy *két nap alatt csak három pengő hatvanegy fillér esett fejenként ránk.* De hát ez is jó volt, mert most legalább van egy kis pénz a talyjigában.

Kiderül, hogy ezek az emberek *legfeljebb egy pengőt költenek naponta,* de ezt is csak akkor, ha levelet irnak haza. Mert a levélírás harminc fillerbe kerül. Tudni kell ugyanis, hogy kevés köztűtt az irnitudo. Ezt egy ügyes és állástalan színész megtudta, akinek *valóságos irodája van a kubikosok között. Sorra járja őket és aki levelet rendel, annak szépen megírja az irnivalóját, leveleuként tíz fillérért.* Ime egy ember, aki abból él, hogy mások nem tudnak írni.

A lakásnélküliek rendje

Legujabban még egy szomorú „renddel” szaporodott a Teleki-tér. Az igaz, hogy ezek csak szórványosan és inkább csak egy-egy taggal képviseltetik magukat a Teleki-téren, de igen jellemző szomorú viszonyainkra, hogy, mint me-

künk mondták, *mindig akad ennek a furcsa és különös „rendnek” egy-egy képviselője.*

Arról van szó ugyanis, hogy legujabban *azok a családok, akiknek nincsen hajlékuk, akiket kilakoltattak vagy más módon letek hajléktalanokká, ide jönnek a Teleki-térre és itt ütnék tanyát.* A főhely az öszeresek csarnokának déli oldala, még pedig a Fiumei-út felé eső részen, a kubikosok tőzsomzédságában. *Ezt a darabot a lakásnélküliek okkupálták a maguk részére.*

Most Juhász Mihály szegedi téglavető napszamos lakik itt feleségével, *kilencéves Mihály, hétéves Etel, ötéves János, hároméves Böske, kétéves Sándor és öthónapos Lajos* nevű gyermekeivel. A szabad ég alatt. Butorzatuk egy szalmaszák, egy valamikor lószómatracnak nevezett szeméthalom, egy suba és két lepedő. Ugyancsak a butorzathoz tartozik még az öthónapos Lajos bölcsője, két lábas és egy lavór is. *Abból élnek, amit a kubikosoktól keresnek. Mert az asszony mos.* A lavórban, itt a Teleki-téren mossa, moso-azasszony — itt legalább a *kubikos urak réneműit.* Sokkal olcsóbban, mint a mosodákban, mert mint mondja, *két krajcár egy lábaváló kimosásának az ára,* szappan nélkül, homokkal, de kézzel is alapesan kidörzsölve.

Nem tudnak hová menni, nincs ahová menjenek. Már fölajánlották nekik hivatalos helyen, hogy *kényszerutlevéllel Bicskére viszik őket vissza,* vagy Szegedre, ahová a férfi illetékes, de azt mondják, *minek menjenek oda, ott is csak a vándorut vár rájuk, mert ott sincs munka.*

— Már csak inkább itt maradunk — mondja az asszony — itt legalább a *kubikos urak részére moshatok fehérneműt.*

...Ugyebár, más a Teleki-tér képe, mint az előtti volt. Mások az emberek, mások az életkörülményeik és mások az igényeik is. Vagy talán így mondhatnám: *Ezeknek a Teleki-térieknek egyáltalán nincsenek igényeik...*